

KARLSKOGA
KOMMUN

Folkhälsopolitiskt program

För en god, jämlik och jämställd hälsa i Karlskoga kommun 2020-2024

Fastställd av: KF 2020-10-13 § 152
Revideras senast: 2024-12-31

Innehåll

Folkhälsopolitiskt program - För en god, jämlik och jämställd hälsa i Karlskoga kommun 2020-2024	3
Sammanfattning.....	3
Bakgrund	3
Insatsområden	4
Psyisk hälsa och suicidprevention	4
Levnadsvanor	5
Delaktighet, inflytande och social hälsa	5
Trygghet och brottsförebyggande	5
Syfte	5
Mål.....	5
Målområden	5
Målgrupp.....	6
Ansvar	6
Implementering	6
Referenser	8

Vision. Övergripande beskrivning av ett önskvärt framtida tillstånd. Ska ange i vilken riktning kommunen är på väg. För Karlskoga kommun finns en vision – Vision 2020.

Mål och budget. Dokumentet Mål och budget sammanfattar vad kommunens verksamheter ska uppnå (mål och resultat) inom den närmaste treårsperioden i syfte att nå Vision 2020 samt vilka ekonomiska resurser som finns till verksamheternas förfogande.

Program. En översiktlig politisk viljeriktning inom ett sakområde. Särskild definition i plan- och byggsammanhang eller annat.

Policy. Kommunens grundläggande förhållningssätt/värderingar och vägledande principer.

Strategi. En strategi kan användas för att konkretisera ett program eller en policy.

Riktlinje. Beskriver tillvägagångssätt i olika sakfrågor och är ett stöd för hur frågor bör hanteras och genomföras.

Folkhälsopolitiskt program - För en god, jämlik och jämställd hälsa i Karlskoga kommun 2020-2024

Sammanfattning

I Karlskoga är hälsan i befolkningen ojämnt fördelad. För att skapa en god, jämlik och jämställd hälsa behövs främjande respektive förebyggande av olika faktorer i människors livsvillkor och levnadsvanor. Det folkhälsopolitiska programmet syftar till att tydliggöra den övergripande politiska viljeriktningen inom området, där det långsiktiga målet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god, jämlik och jämställd hälsa genom hela livet samt sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

För att stärka invånarnas hälsa genom hela livet är kommunfullmäktigemålen *En god start*, *Ett gott liv* samt *Ett gott åldrande* prioriterade utifrån följande insatsområden:

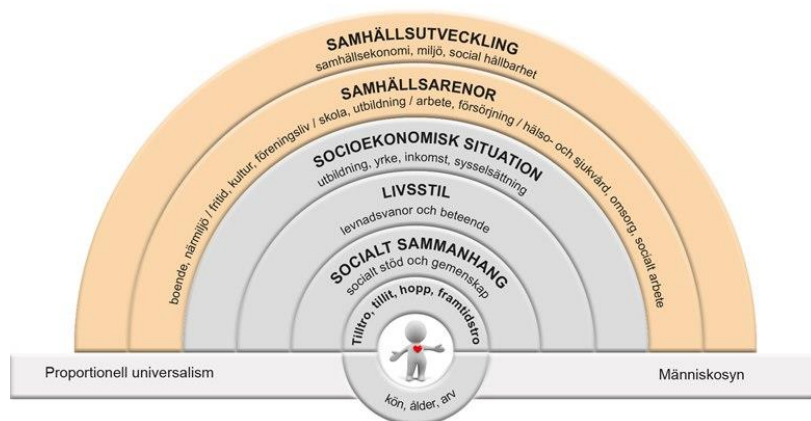
- Psykisk hälsa och suicidprevention
- Delaktighet, inflytande och social hälsa
- Levnadsvanor
- Trygghet och brottsförebyggande

Programmets intentioner ska prioriteras av samtliga nämnder och förvaltningar där tvärssektoriell och samordnad samverkan är en förutsättning för framgång. Programmet ska omsättas till konkreta insatser genom långsiktiga och hållbara lösningar. Det lokala folkhälsopolitiska arbetet ska vara kunskapsbaserat och systematiskt utifrån metodmässiga tillvägagångssätt.

Bakgrund

Folkhälsan utvecklas positivt i befolkningen som helhet, dock har hälsoklyftorna ökat under de senaste decennierna. Människor med kortare utbildning lever generellt inte lika länge som de med längre utbildning. Kvinnor skattar sin allmänna hälsa sämre än män trots att deras medellivslängd är längre. Människor med funktionsvariationer, personer som tillhör nationella minoriteter och utrikesfödda drabbas oftare av olika former av ohälsa. HBTQI-personer uppger en högre grad av ohälsa där skillnaderna gäller i synnerhet psykisk hälsa¹.

Ojämlighet i hälsa innebär en kostnad för samhället, vilket medför att det är samhällsekonomiskt lönsamt att minska hälsoskillnader i samhället². Den ojämlika hälsan beror på att olika grupper i samhället har olika livsvillkor och levnadsvanor, vilket insatser behöver ta hänsyn till för att uppnå jämlikhet¹. Hälsan i befolkningen har därför en direkt eller indirekt koppling till samtliga 17 globala mål för global hållbarhet – Agendan 2030⁶. Hälsans bestämningsfaktorer, se figur 1, illustrerar faktorer som påverkar folkhälsan – direkt eller indirekt. Åtgärder för att öka jämlikhet i hälsa bör vara universella och samtidigt anpassas till de grupper och individer som har störst behov³.

Figur 1. Van Vliet och Kristenson (2014) Hälsans bestämningfaktorer

Sveriges kommuner och regioner har tagit fram en strategi för hälsa⁸ vilket innebär att Sveriges välfärdsverksamheter behöver styras och samordnas för att främja hälsa och förebygga ohälsa. Detta genom att arbeta mot gemensamma mål. SKR: s Strategi för hälsa, stödjer programmets intentioner kring god, jämlik och jämställd hälsa i Karlskoga.

Insatsområden

Karlskoga kommuns arbete för en god, jämlik och jämställd hälsa under de kommande fem åren 2020-2024 ligger i linje med det nationella målet för folkhälsopolitiken *att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*. De nationella målområdena har stark koppling till Örebro läns regionala utvecklingsstrategi 2018-2030 (RUS).

Det lokala folkhälsoarbetet hänger väl samman med Karlskoga kommuns vision. För att stärka invånarnas hälsa genom hela livet är följande kommunfullmäktigemål prioriterade:

- *En god start*
- *Ett gott liv*
- *Ett gott åldrande*

Varje mål ska fokusera på följande insatsområden: *Psykisk hälsa och suicidprevention, delaktighet, inflytande och social hälsa, levnadsvanor samt trygghet och brottsförebyggande*. Vårdnadshavare och anhöriga är viktiga målgrupper i det främjande och förebyggande arbetet. Val av insatsområden bygger på aktuella behov. För att uppnå en god, jämlik och jämställd hälsa behöver kommunen främja respektive förebygga olika faktorer i människors livsvillkor och levnadsvanor.

Psykisk hälsa och suicidprevention

En individs psykiska hälsa är viktigt för att uppnå en god hälsa genom hela livet och har därmed inverkan på den jämlika och jämställda hälsan i stort. Psykisk ohälsa och stress ökar i Sverige likväl som i Karlskoga kommun. Varannan svensk kommer någon gång i livet att drabbas av psykisk ohälsa. Världshälsoorganisationen WHO räknar med att psykisk ohälsa

kommer att stå för den största sjukdomsöranden i världen år 2030. Insatser ska omfatta både främjande av psykisk hälsa samt förebyggande av psykisk ohälsa och suicid⁴.

Levnadsvanor

Levnadsvanor är ett centralt område för att uppnå god hälsa genom hela livet. Individens levnadsvanor skiljer sig åt beroende på ålder, ekonomiska förutsättningar, utbildningsnivå och sociala miljö. Jämlig hälsa inom området kan uppnås genom främjande av individens handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor. Osunda levnadsvanor är kopplade till några av de främsta orsakerna till sjukdom och förlorade friska levnadsår i Sverige. Insatser ska omfatta främjande av sunda levnadsvanor så som goda matvanor, fysisk aktivitet, drogfrihet och god sömn samt förebyggande av osunda levnadsvanor så som stress, rökning, alkohol, narkotika, dopning¹.

Delaktighet, inflytande och social hälsa

Individer med lägre socioekonomisk position upplever generellt en lägre grad av kontroll och inflytande över sina egna livsvillkor och utvecklingen av samhället i stort. Detta gäller även graden av gemenskap och delaktighet. Dessa ojämlika förutsättningar skapar en känsla av utanförskap och maktlöshet. Önskad ensamhet är ett växande folkhälsoproblem. Insatser ska förebygga önskad ensamhet och utanförskap genom att främja alla individens möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället samt i det dagliga livet¹.

Trygghet och brottsförebyggande

Upplevelsen av trygghet är centralt för en god hälsa genom hela livet. Olika grupper av människor utsätts för olika typer av brott och upplevelsen av trygghet är ojämnt fördelad. Ett ojämnt samhälle med stora sociala och ekonomiska orättvisor kan utgöra en grogrund för brottslighet⁵. Därför är en god välfärd för alla där ekonomisk trygghet och jämlika livsvillkor grunden för att främja upplevelsen av trygghet och förebygga brottslighet.

Syfte

Det folkhälsopolitiska programmet syftar till att tydliggöra den övergripande politiska viljeriktningen för att säkerställa en god, jämlig och jämställd hälsa genom hela livet i Karlskoga.

Mål

Det långsiktiga målet med programmet är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god, jämlig och jämställd hälsa genom hela livet samt sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Målområden

- Främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid
- Främja social hälsa och förebygga önskad ensamhet
- Främja jämlig delaktighet och inflytande
- Skapa förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor
- Öka upplevelsen av trygghet och minska brottsligheten

- Stärka vårdnadshavare och anhöriga

Målgrupp

Kommunens samtliga invånare. Den ojämlika hälsan, mänskliga rättigheter samt diskrimineringsgrunderna ska särskilt beaktas.

Ansvar

Kommunfullmäktige i Karlskoga kommun har det övergripande ansvaret för detta program. Folkhälsonämnden ansvarar för att samordna och förverkliga arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa i enlighet med nämndens reglemente. Karlskoga och Degerfors kommuner har ett tvärsektorielt politiskråd där folkhälsofrågor behandlas.

Samtliga nämnder ansvarar för att följa programmet, utveckla arbetssätt samt samverka tvärsektorielt för att nå programmets intentioner. För att nå en god, jämlik och jämställd hälsa i Karlskoga krävs ett långsiktigt och målinriktat arbete inom samtliga nämnder och förvaltningar. Arbetet kräver både samsyn och samverkan med andra verksamheter och organisationer som har ett avgörande inflytande på folkhälsans utveckling¹.

Implementering

Det finns en betydande samlad kompetens om hälsa och förebyggande arbete hos kommunens verksamheter och samverkansparter. Att samordna denna kompetens är en förutsättning för att nå programmets intentioner⁸. Implementering av det folkhälsopolitiska programmet kräver därför samsyn och samverkan genom tvärsektorielt samordnat arbete från politik till praktik⁶.

Programmet ska omsättas till konkreta insatser genom långsiktiga och hållbara lösningar¹ som gynnar en god, jämlik och jämställd hälsa genom hela livet. I arbetet ska *Strategi för hälsa*⁸ vara vägledande, då den stödjer programmets intentioner att styra och samordna för att främja hälsa och förebygga ohälsa.

För att programmet ska bli verkningsfullt och få genomslagskraft krävs ett metodmässigt tillvägagångssätt med ledningens entydiga stöd och engagemang⁶. Det lokala folkhälsopolitiska arbetet ska vara kunskapsbaserat, systematiseras och drivas med stöd av *Vägledning för systematiskt folkhälsoarbete*⁶ som bygger på evidensbaserad kunskap.

Programmets intentioner ska implementeras i ordinarie arbete genom följande framgångsfaktorer:

- Kännedom om programmets intentioner i samtliga nämnder och förvaltningar⁶
- Processarbete där samtliga insatsområden konkretiseras⁶ utifrån implementeringsprocessen fyra faser: behovsinventering, införande, användning och vidmakthållande⁷
- Integrering i befintliga arbetsprocesser kopplat till programmets insatsområden⁶
- Kunskap om hur politiska beslut och olika verksamheter påverkar hälsan och dess bestämningsfaktorer i olika sociala grupper¹
- Kunskap om hälsans betydelse för en verksamhets måluppfyllelse⁶

- Konsekvensanalyser kopplat till god, jämlik och jämställd hälsa inför förslag och beslut⁶ utifrån kommunens checklista för hållbar utveckling
- Intern och extern kommunikation och aktualisering av planerade och genomförda insatser samt dess resultat¹
- Integrering i kommunens mål- och budgetprocess samt i kommunens styr- och uppföljningssystem för uppföljning, analys och utvärdering⁶

Referenser

1. Regeringen (2018). *Proposition God och jämlik hälsa – en utvecklas folkhälsopolitik*
2. Västra Götalandsregionen (2011). *Kostnader för ojämlikhet i hälsa i Västra Götaland*
3. Malmö (2014). *Det fortsätta arbetet för ett socialt hållbart Malmö*
4. Nationell samordnare inom området psykisk hälsa (2016). *Regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016 – 2020. Fem fokusområden fem år framåt.*
5. Regieringen (2017). *Tillsammans mot brott - Ett nationellt brottsförebyggande program*
6. Sveriges kommuner och regioner (2020). *Vägledning för systematiskt folkhälsoarbete*
7. Socialstyrelsen (2012). *Om implementering*
8. Sveriges kommuner och regioner (2017). *Strategi för hälsa – Tillsammans – varje dag lite bättre*

